

MEMORANDUMAS

dėl atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo Lietuvoje

2010 m. birželio 30 d.
Vilnius

Sparti pastarąjį dešimtmetį daugelyje šalių vykstanti atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo plėtra yra iššaukta visuotinai suprasta būtinybe ruoštis ateityje apsieiti be senkančių tradicinių iškastinio kuro išteklių, o didėjanti atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo įtaka švelninant klimato atšilimo grėsmes bei ypatingai sėkminga mokslinė inovacinė pažanga kuriant efektyvias jų panaudojimo technologijas iš esmės keičia pasirinkimo galimybes formuojant valstybių energetikos politiką, didinant energijos tiekimo saugumą ir patikimumą, stabilizuojant energijos kainą vartotojams. Šalių lyderių patirtis rodo, kad platus atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas ne tik mažina priklausomybę nuo energijos išteklių importo, bet skatina jų ekonomikos augimą apskritai, sukuria daug naujų darbo vietų, atveria naujas galimybes valstybės moksliniam ir technologiniam progresui. Lietuvos pramoninkų konfederacija kartu su verslo ir darbdavių organizacijomis, technologinės krypties šalies universitetais ir mokslo institutais konstatuoja, kad iki šiol Lietuvoje atsinaujinančių energijos išteklių teikiamos galimybės ir potencialas yra vertinami nepakankamai ir jie įsisavinami per lėtai.

Suvokdami atsakomybę už energetinio saugumo ir patikimumo didinimą bei įtakos klimato kaitai mažinimą kviečiame Lietuvos Vyriausybę ir jos atsakingas ministerijas suaktyvinti pastangas įgyvendinant prisiimtus įsipareigojimus Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje pritartoje Lietuvos Respublikos Seime 2008 m. gruodžio 9d. Nr. XI-52 „maksimaliai sumažinti Lietuvos energetinę priklausomybę nuo monopolinio iškastinių energijos išteklių tiekėjo (XII. Skyrius. Energetika. Energetikos politikos strateginės kryptys), pirmuoju Vyriausybės energetikos politikos prioritetu laikyti namų renovaciją, o antruoju – kuo platesnį ir spartesnį atsinaujinančių bei vietinių šaltinių panaudojimą šilumos ir elektros energijos gamyboje mažinant importuojamų dujų ir naftos produktų vartojimą“.

Raginame laiku įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/28EB.

Kviečiame įvertinti 2010 m. sausio 15 d. Nr. VA-P_20-2-1 Valstybinio audito ataskaitoje pareikštas nuostatas dėl hidroenergijos riboto panaudojimo, kur akcentuojami griežčiausi aplinkosaugos reikalavimai nei kitose Europos Sąjungos šalyse. Būtina juos peržiūrėti visapusiškai, pirmiausiai, pakeičiant Lietuvos Respublikos vandens įstatymo 14 str. 3 dalį, sutrumpinti draudžiamų upių sąrašą, nedrausti buvusių vandens malūnų, jų patvankų atstatymo, sprendimą grindžiant poveikio aplinkai vertinimu, o ne besąlygišku draudimu, atsižvelgiant į naudą žmogaus sveikatai ir saugai bei elektros energetikos sistemos balansavimo galimybes naudojant hidroakumuliaciją.

Primename apie Nacionalinio susitarimo įsipareigojimą sudaryti palankesnes sąlygas sparčiau plėtoti atsinaujinančių ir atliekinių išteklių naudojimą Lietuvoje.

Labai vėluoja būtinų teisinių ir ekonominių skatinimo priemonių parengimas. Per ilgai užsitęsė svarbiausio dokumento - „Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo“ priėmimas, o tik ką Vyriausybės parengta „Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo strategija“ yra nepakankamai ambicinga. Neturint pagrindinio įstatymo, atsiranda bereikalingos, plėtrą trukdančios administracinės-biurokratinės kliūtys. Todėl, nežiūrint į išaugusį Lietuvos verslo interesą ir pasiruošimą investuoti į atsinaujinančią energetiką, pastaraisiais metais plėtros tempai yra netgi sulėtėję. Ypatingai tai pastebima didžiausią potencialą Lietuvoje turinčioje biokuro panaudojimo šilumos ir elektros energijos gamybos bei vėjo energetikos srityse. Vėjo energetikos spartesnę plėtrą jau netolimoje ateityje stabdys esamos elektros tinklų struktūros galimybės ir vengimas ją priderinti prie naujų energetikos poreikių. Yra didelis pavojus, kad

Europos Komisijai pateikta Lietuvos atsinaujinančių energijos išteklių plėtros specialioji programa bus laiku neįgyvendinta.

Atsinaujinančių energijos išteklių problemos turi būti sprendžiamos:

■ Skubos tvarka priimant „Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymą“ ir visus jo įgyvendinimui reikalingus poįstatyminius aktus.

■ Jau artimiausioje ateityje parengiant naują Lietuvos elektros perdavimo tinklų schemą, pritaikytą prijungti didesnę nei 500 MW vėjo jėgainių galią. AB „Lietuvos energija“ kaip perdavimo tinklo savininkė turi iš esmės keisti savo požiūrį į atsinaujinančios energetikos plėtrą ir prisiderinti prie Europos elektros energetikos pramonės sąjungos („Euroelectric“) ir Europos perdavimo tinklų operatorių tinklo (ENTSO-E), kurių nare Lietuva jau yra, labai progresyvios pozicijos. To reikalauja ir būsimų galingų jungčių su Švedija ir Lenkija atsiradimas ir jų didelės galimybės jas panaudojant regioninėms reikmėms, balansuojant didelio masto vėjo energetikos generavimo svyravimus kaimyninėse šalyse, apkraunant Lietuvoje turimus laisvus hidroakumuliacinės elektrinės ir šiluminių elektrinių pajėgumus.

■ Plėtojant biokuro kogeneracines jėgaines, jomis pakeičiant iki šiol veikiančias iškastinių kurą naudojančias katilines, efektyviai panaudoti tokias kogeneracines jėgaines ir turimas šilumines elektrines vėjo ir saulės energijos netolygumams balansuoti.

■ Užtikrinant Lietuvos gamtinių dujų tiekimo sistemos patikimumą, saugumą ir energetinės sistemos balansavimą požeminės dujų saugyklos ir suskystintų dujų terminalo įrengimas negali būti toliau atidėliojami. Tai palengvintų efektyvesnę energetinėje sistemoje nepastovumu pasižyminčių atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą.

■ Parengiant skaidrią paskirstytosios energijos gamybos šaltinių prijungimo prie elektros tinklų tvarką, numatant glaustus projektų įgyvendinimo terminus, ženkliai sutrumpinant biurokratinę leidimų išdavimo procedūrą, atsisakant nepagrįstų sankcijų ir kitų suvaržymų. Aiškių kriterijų įteisinimas suteiks pasitikėjimo investuotojams, eliminuos galimybes atskirų interesų grupių protegavimui ir pan.

■ Paruošiant specialią, platesniam įvairių rūšių biokuro panaudojimui reikalingą infrastruktūros sukūrimo programą. Įvertinant šios problemos sudėtingumą ir ilgą projektų įgyvendinimo trukmę yra didelis pavojus, kad naujojoje „Nacionalinėje atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijoje“ numatyti biokuro panaudojimo tikslai laiku nebus įgyvendinti.

■ Iš esmės padidinant finansavimą moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai. Moksliniai tyrimai atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo srityje turi būti pripažinti prioritetiniais. Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo technologijų įvairovės, jų poreikis įvairių sričių ekspertams, kurie jau dabar turi būti ruošiami Lietuvos aukštosiose mokyklose, sudaro palankias sąlygas Lietuvos mokslui dar nepavėluoti į labai spartų progresą šioje srityje, o taip pat įsijungti į Europos Strateginio Energetikos technologijų plano įgyvendinimo procesą;

■ Užtikrinant darnias ir efektyvias „žaliosios“ elektros energijos ir ateities technologijų integravimo į elektros vidaus rinką procedūras, nustatant aiškų ir ilgalaikį paramos mechanizmą per supirkimo kainą ir nustatytą atsipirkimo laiką, taip sukuriant investicijoms palankią aplinką.

Tikime, kad suvienijus Lietuvos valdžios, verslo ir mokslo institucijų potencialą pavyks laiku pasinaudoti atsiveriančiomis galimybėmis ir pakreipti Lietuvos energetiką tvarios raidos linkme.

Verslo ir darbdavių asocijuotų struktūrų vardu:Lietuvos pramonininkų
konfederacijos prezidentas

Bronislovas Lubys

Lietuvos verslo darbdavių
konfederacijos generalinis
direktorius

Danas Arlauskas

Lietuvos prekybos, pramonės ir
amatų rūmų asociacijos
generalinis direktorius

Rimantas Šidlauskas

Lietuvos Respublikos žemės
rūmų pirmininkas

Bronius Markauskas

Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo plėtros investuotojų vardu:Lietuvos biomasės energetikos
asociacijos LITBIOMA
prezidentas

Remigijus Lapinskas

Lietuvos hidroenergetikų
asociacijos tarybos pirmininkas

Petras Punys

Lietuvos atsinaujinančių
išteklių asociacijos prezidentas

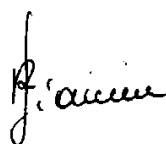
Artūras Skardžius

Lietuvos vėjo elektrinių
asociacijos direktorius

Saulius Pikšrys

Lietuvos saulės energetikų
asociacijos prezidentas

Edmundas Žilinskas

Mokslo ir naujų technologijų diegimo institucijų vardu:Kauno technologijos
universiteto rektorius

Raimundas Šiaučiūnas

Vilniaus Gedimino technikos
universiteto rektorius

Romualdas Ginevičius

Klaipėdos universiteto
rektorius

Vladas Žulkus

Lietuvos žemės ūkio
universiteto rektorius

Romualdas Deltuvas

Lietuvos energetikos instituto
direktorius

Eugenijus Ušpuras